

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.638/2008/4. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a dr. Kokas Róbert ügyvéd (Nyíregyháza, Szent István utca 3. földszint 3. szám) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a Kiséry Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kiséry Zoltán ügyvéd (Kisvárd, Rákóczi út 33. szám) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen kölcsön visszafizetése iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 6.P.21.435/2007/21. számú ítélete ellen az alperes által 23. sorszámmal előterjesztett és a fellebbezési tárgyaláson kiegészített fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt a felperesnek 28 000 (Huszonnyolcezer) forint általános forgalmi adót tartalmazó 168 000 (Egyszázhatvannyolcezer) forint fellebbezési eljárási költséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 636 000 (Hatszázharminchatezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A peres felek 1993-94-ben az alperes akkori munkáltatóján keresztül ismerték meg egymást, közöttük baráti kapcsolat alakult ki.

A felperes keresetében 11 000 000 forint és kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest, hivatkozva arra, hogy 2004. szeptember 4-én 2005. február 23-i lejáratával 2 200 000 forint kölcsönt adott át az alperesnek, s bár az a kölcsön összegét nem fizette vissza, a közöttük kialakult bizalmi, baráti kapcsolatra tekintettel 2005. június 15-én újabb, ezúttal 8 800 000 forint összegű kölcsönt biztosított az alperes részére. Az alperesnek, előadása szerint, a kölcsönre lombikbéli programban való részvételhez, vállalkozás beindításához,

illetve építkezéshez szükséges költségek finanszírozásához volt szüksége. A 2005. június 15-én kelt megállapodás szerint az ekként összesen már 11 000 000 forint visszafizetését az alperes 2005. december 31-ig vállalta, azonban a szerződésben foglaltaknak nem tett eleget. Az alperes számos alkalommal biztosította őt szóban, telefonon, sms-ekben a fizetési készségéről, különböző időpontokat, illetve forrásokat jelölve meg a visszafizetés fedezeteként, azonban egyetlen ígéretét sem váltotta be. Előadta a felperes, hogy 2006. május 15-én a követelése behajtása érdekében megbízást adott a ... Kft-nek, a megbízás azonban 2006. szeptember 21-én megszűnt, mert a kft. behajtási kísérletei nem vezettek eredményre. A keresetben előadott tények bizonyításaképpen becsatolta a 2004. szeptember 4-i, illetőleg 2005. február 23-i keltezésű „kölcsonadási szerződés” elnevezésű okiratokat, és kérte az azokat aláíró okirati tanúk tanúkénti meghallgatását.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Elismerte hogy két alkalommal kapott kölcsön a felperestől, a lombikbébi program költségeinek fedezésére 2003-ban 400 000 forintot, majd 2004-ben további 500 000 forintot. Az összesen 900 000 forintból azonban a ... Kft-nek megfizetett 500 000 forintot, bár erről elismervénnyel nem rendelkezik, így tartozása már csak 400 000 forint. Előadása szerint az első, 400 000 forintos kölcsön átadásáról okirat nem készült, az 500 000 forint összeg átadásakor pedig a felperes által egy példányban készített szerződést írt alá, amelyben a feltüntetett 2 200 000 forint tartozás a 400 000 és 500 000 forintos tőkeösszeg „uzsorának minősülő” kamattal növelt összegének felelt meg. Ugyanezen alkalommal aláírt egy kitöltetlen (biankó) okiratot is, annak csak a személyi adatait tartalmazó részét kitöltve, és ekkor abban állapodtak meg, hogy a felperes majd a teljes összeg visszafizetésének időpontjához képest utólag kiszámított kamatösszeg figyelembe vételével fogja a tényleges tartozást az okiratba beírni. Hivatkozott arra, hogy a pénzüsszegek átadásánál nem voltak tanúk jelen. A felperes által a „biankó” szerződésbe utóbb beírt 8 800 000 forintos kölcsön nyújtása álláspontja szerint teljesen életszerűtlen, figyelemmel arra, hogy semmi sem indokolta a jelentős összeg átadását azok után, hogy a 2 200 000 forintot sem fizette vissza a felperes részére.

Érvénytelenségi kifogást terjesztett elő, utalva arra, hogy a Ptk. 205. §-ában szabályozott feltételek, azaz egyező akaratnyilvánítás hiányában nem jött létre érvényes szerződés közte és a felperes között, a szerződésben foglaltak szerinti kölcsönösszeg átadására nem került sor, a biankó szerződésen pedig nem volt meghatározva a kölcsön pontos összege. E körben utalt a BH. 1998. évi 443. sorszám alatt közzétett eseti döntésre.

Másodlagosan a BDT. 2006. évi 1474. sorszám alatt közzétett eseti döntésre utalással előadta, hogy a kölcsönszerződés konszenzuál ügylet, érvényessége alakszerűséghez nem kötött, az okirat csupán deklarál, így ha a felperes az okiratokra hivatkozással érvényesít igényt, arra tekintettel, hogy az alperes vitatja azok valódiságát, a szerződés érvényességének bizonyítása a felperesre hárul.

A Ptk. 236. §-ának rendelkezésére utalva megtámadta továbbá a szerződéseket arra hivatkozva, hogy az okiratok aláírására a felperes jogellenes fenyegetéssel vette őt rá. Az okirat, álláspontja szerint egyébként sem bizonyítja a benne foglalt tények valódiságát, az okirati tanúk sem bizonyítják az okirat tartalmát, csupán azt, hogy azt a fél előttük írta alá,

vagy előttük sajátjának ismerte el az aláírást. A „blankettaszerződés” azonban csak a más által készített okiratra előírt feltételeknek megfelelés esetén minősül teljes bizonyító erejű magánokiratnak, és ha a fél azt kitöltetlenül írja alá, a másik félnek kell bizonyítania azt, hogy a kiállító az okirat tartalmát ismerte. (BH. 2005. évi 113. sorszám alatt közzétett eseti döntés)

Indítványozta, hogy a bíróság keresse meg az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalt a felperes 2004-2005. évi igazolt jövedelmére vonatkozóan, hogy megállapítható legyen, egyáltalán rendelkezett-e a felperes a kölcsönösszeget biztosító jövedelemmel, kérte továbbá a felperes és az ügyleti tanúk hazugságvizsgálatnak való alávetését is.

Az elsőfokú bíróság az ügyben mind a felperes, mind az alperes által bejelentett tanúkat meghallgatta, és a bizonyítási eljárás eredményeként meghozott ítéletében az alperest a kereset szerint marasztalta, kötelezve őt a felperes javára perköltség megfizetésére, illetve az állam javára kereseti illeték megtérítésére is. Mindenekelőtt rámutatott arra, hogy az életszerűségnek perdöntő jelentősége nincs, minthogy a bíróságnak a Pp. 206. §-a alapján kell a bizonyítékokat értékelnie, a magánszemélyek között az utóbbi időben kialakult pénzkihelyezési formák pedig egyébként is igen nagy változatosságot mutatnak.

Elsődlegesen azt vizsgálta az elsőfokú bíróság, hogy jött-e létre érvényes kölcsönszerződés a felek között. Ehhez kapcsolódóan utalt arra, hogy a felperes vagyoni háttere a kölcsönszerződés érvényessége szempontjából nem releváns, azt az alperesnek egyébként nincs is joga vizsgálat tárgyává tenni. Ugyanakkor a felperes két alakilag kifogástalan teljes bizonyító erejű magánokiratot csatolt, a két ügyleti tanú a szerződés aláírásáról, illetőleg a teljesítés körülményeiről egybehangzó vallomást tett, emellett az alperes elismerte a perben, hogy mindkét okiratot maga írta alá, illetve, hogy az okiratoknak az ő személyi adatait tartalmazó részét saját kezűleg töltötte ki. A blankettaszerződés a kitöltést követően pedig már okiratnak tekintendő, ez okból tehát a perben az alperesnek kellett volna bizonyítani az okiratok tartalmával ellentétes tartalmú szerződés létrejöttét. Az alperes által felajánlott bizonyítás azonban eredményre nem vezetett, az alperes nem tudta alátámasztani azt, hogy a szerződések akarathiányosak lennének. Az alperes másodlagos kifogását sem találta az elsőfokú bíróság megalapozottnak, utalva arra, hogy az alperes személyes meghallgatásakor nem hivatkozott arra, hogy a felperes jogellenes fenyegetéssel, vagy kényszerrel vette volna rá a szerződések aláírására. Az ügyletek megkötését az alperes saját elnehezült anyagi helyzetével indokolta, az általa bejelentett tanúk azonban az uzsorás jelleget nem támasztották alá. Mindezekre tekintettel az alperes a Ptk. 523. §-ának (1) bekezdése alapján köteles a kölcsön összegének visszafizetésére.

Az elsőfokú ítélet ellen előterjesztett és a fellebbezési tárgyaláson kiegészített fellebbezésében az alperes az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását és a keresetet 400 000 forint és járulékai fizetésére kötelezést meghaladó részében való elutasítását kérte. Jogszabálysértőnek tartotta, hogy az elsőfokú bíróság a blankettaszerződés alapján megállapította a szerződés létrejöttét, holott az egybehangzó akarat hiánya a tanúk vallomása alapján megállapítható volt. A blanketta aláírása idején az okiratban összeg nem szerepelt, a kölcsön összege pedig - amint arra a Bírósági Határozatok 1998. évi 443. sorszáma alatt közzétett eseti döntés is utal - lényeges tartalmi eleme a

kölcsönszerződésnek, ennek hiányában szerződés létrejöttéről nem lehet beszélni. Ismételten utalt arra, hogy a kölcsönszerződés konszenzuál jellegére tekintettel a szerződés nem az okiratot jelenti, hanem magát a konszenzust, az okirat csupán deklarálja azt. Megismételte a jogellenes fenyegetésre alapított megtámadási kifogását is, hivatkozva arra, hogy **BC** tanú igazolta a fenyegetést. Vitatta az elsőfokú bíróságnak a bizonyítási teher alapítására vonatkozó álláspontját, hivatkozva arra, hogy miután az alperes vitatta a magánokirat valódiságát, a perben a felperesnek kellett volna azt bizonyítani, minthogy ő kívánt a szerződésre jogot alapítani. Az ügyleti tanúk nem támasztották alá a szerződés tartalmát, nem ismerték a kölcsön összegét, így vallomásuk nem igazolta a felperes előadását. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a Pp-hez fűzött kommentárnak a blankettaszerződéssel kapcsolatos álláspontját is, indokolás nélkül mellőzte továbbá az alperesnek az APEH megkeresésére és a hazugságvizsgálat elrendelésére vonatkozó indítványát.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

Az ítélet tábla a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése alapján fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú ítéletnek az alperest 400 000 forint és járulécai erejéig marasztaló rendelkezését, az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására és a kereset ezt meghaladó elutasítására irányuló alperesi fellebbezést pedig alaptalannak találta.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, érdemi döntése is helytálló. Az elsőfokú ítélet indokolását az ítélet tábla - részben a fellebbezésben kifejtettekre is tekintettel - a következőkkel tartja szükségesnek kiegészíteni:

Az alperesnek a szerződés létre nem jöttére való hivatkozása minden alapot nélkülöz, tekintettel arra, hogy a perben az alperes maga sem vitatta azt, hogy a felperessel két kölcsönszerződést kötött. Az alperes tehát a védekezésében csupán arra hivatkozott, hogy a felperessel megkötött szerződések tartalma nem azonos az okiratokban foglalttal. Az alperes által elismerten megkötött mögöttes megállapodások tehát önmagukban bizonyítják a szerződések létrejöttét.

Arra az alperes helytállóan hivatkozott, hogy a perben a Pp. 197. §-ának (1) bekezdése alapján az okirat valódiságát valóban annak kell bizonyítania, aki arra alapítottan igényt érvényesít. Az okirat valódisága azonban azt jelenti, hogy az okirat annak kiállítójától ered, tehát az okiratot a kiállító látta el aláírásával, illetőleg az ő megbízásából látták el aláírással, továbbá ha olyan aláírással van ellátva, amelyet a kiállító magáénak ismer el. Ha az okirat valódi, tehát az magától az okirat kiállítójától ered, de az okirat kiállítója nem ugyanazt a szövegű okiratot írta alá, tehát a szöveget utólag az ő akarata ellenére, vagy tudta nélkül változtatták meg, az okirat valódi, de hamisított. A Pp. 197. §-ának (2) bekezdése törvényi vélelmet állít fel a valódi és külsőleg aggálytalan magánokirat hamisítatlansága mellett, ebből következően tehát a valódi okirat hamisított voltát a Pp. 164. §-ának (1) bekezdéséből következően az ezt állító félnek kell bizonyítani.

Erre tekintettel az elsőfokú bíróság nem tévedett a bizonyítási teher telepítésénél. Figyelemmel ugyanis arra, hogy az alperes azt, hogy az okiratokon lévő aláírás tőle ered,

nem vitatta, csupán az okiratok hamisítottságára hivatkozott, annak bizonyítása tehát, hogy a felperes által becsatolt, alakilag kifogástalan teljes bizonyító erejű magánokiratok tartalma hamisítás folytán eltér a tényleges megállapodástól, reá hárult. Az alperes által felajánlott bizonyítás azonban annak alátámasztására nem volt alkalmas. Az alperes által felhívott eseti döntések is ezt az álláspontot támasztják alá.

Megjegyzi az ítéletábra, hogy az alperes a perben sem személyesen tett nyilatkozataiban, sem a 13. sorszámú ellenkérelméhez csatolt saját kezűleg írt beadványában nem vitatta azt, hogy az első, 2 200 000 forintos kölcsön átadásáról szóló 2004. szeptember 4-i keltű okirat a felperessel megkötött megállapodásának megfelel. E körben ugyan utalt arra, hogy az okiratban feltüntetett összeg „uzsorásnak minősülő” kamatot is magában foglal, perrendszerűen azonban nem hivatkozott a szerződés uzorás jellegére, ilyen érvénytelenségi kifogást nem terjesztett elő. E körben tehát az elsőfokú bíróság a Pp. 215. §-ában foglalt előírást figyelmen kívül hagyva, az ellenkérelmen túlterjeszkedve foglalt érdemben állást abban, hogy a szerződés nem uzorás jellegű.

Hamisításra az alperes csak a 2005. június 15-i keltű okirat kapcsán hivatkozott, a már kifejtettek közül következően azonban, arra tekintettel, hogy a kölcsönszerződést tanúsító okirat alakiságait tekintve megfelel a Pp. 196. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerinti teljes bizonyító erejű magánokiratnak, valódisága nem volt kétséges, a hamisítatlanság törvényi vélelmével szemben a bizonyítás az alperest terhelte volna. Az alperes által bejelentett tanúk azonban az okirat tartalmát megdöntő tényekről tudomással nem bírtak.

A Pp. 196. §-a (1) bekezdésének b) pontjából következően nem teszi kétségessé a teljes bizonyító erejű magánokirat hamisítatlanságát az sem, hogy az ügyleti tanúk sem a szerződés tartalmát nem ismerték, sem az átadott összegről nem bírtak tudomással. A hamisítatlanság vélelme ugyanis csupán azt követeli meg, hogy az okirati tanúk az okiraton aláírásukkal igazolják azt, hogy a kiállító az okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük saját kezű aláírásának ismerte el. A perbeli esetben, minthogy az aláírás saját kezétől való eredetét maga az alperes sem vitatta, annak, hogy az okiratot ügyleti tanúk is aláírták az okirat bizonyító ereje szempontjából egyébként jogi relevanciája nem is volt.

Az alperes perbeli nyilatkozataiban több ízben hivatkozott az általa 2005. június 15-én aláírt okirat „blankettaszerződés”, illetve „biankó” jellegére. Az ítéletábra szükségesnek tartja megjegyezni, hogy blankettaszerződés közhasználatú fogalma alatt a jog azokat a gazdálkodó szervezetek által készített általános szerződési feltételeket tekinti, amelyek esetében a gazdálkodó szervezet a fogyasztói szerződések összes feltételeit nyomtatványban, előre, egyoldalúan megállapítja, és az egyoldalú kikötésekkel szemben a vevőnek, vagy szolgáltatást igénybe vevőnek alkura lehetősége nincs. Abban az esetben, ha az általános szerződési feltétel tisztességtelen, annak megtámadására a fogyasztó a Ptk. 209-től 209/B. §-ában foglaltak szerint jogosult.

Ezzel szemben biankó alatt a jog üres, kitöltetlen okmányt ért, amely jelentőséggel elsősorban a pénzügyi jog területén (váltó, csekk) bír. A Ptk.

205. §-ában foglalt rendelkezésből következően abban az esetben, ha a szerződést kötő fél úgy ír alá okiratot, hogy az a szerződés feltételeit nem tartalmazza, azt úgy kell tekinteni,

hogy a fél akarata szerint a másik fél a felek megállapodásától függően jogosult a hiányzó feltételek okiratban történő utólagos rögzítésére, amelynek megtörténtével és az okirat másik fél általi aláírásával jön létre a szerződés. Erre tekintettel ilyen esetben azt, hogy az okirat kitöltésére a megállapodástól eltérő tartalommal került sor, a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján szintén annak a félnek kell bizonyítania, aki arra a perben hivatkozik. A perbeli esetben azonban az alperes még azt sem bizonyította, hogy kitöltetlen okiratot írt volna alá, így az erre alapított védekezése sem foghatott helyt.

Az elsőfokú bíróság helytállóan döntött az alperes fenyegetésre alapított megtámadási kifogásának megalapozatlanságáról is. A Ptk. 210. §-a csak abban az esetben biztosítja a megtámadás jogát, ha a tévedés, megtévesztés, illetve a jogellenes fenyegetés a szerződés megkötésekor áll fenn, amikor tehát a szerződést az egyik fél (nem tudatos) ügyleti akarata hiányában, vagy attól eltérő feltételek mellett köti meg. Az alperes azonban a felperes jogellenes fenyegetésére maga sem a szerződések megkötésével kapcsolatban hivatkozott, csupán a tartozás behajtására tett felperesi intézkedéseket tartotta fenyegetőnek. Jóllehet a bizonyítási eljárás az alperes ezen előadását sem támasztotta alá, a kifejtettekből következően a követelés behajtása során esetlegesen alkalmazott kényszer azonban - még bizonyítottsága esetén - sem ad alapot a szerződés megtámadására.

Az elsőfokú bíróság helytállóan mellőzte az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal megkeresését, e körben az ítélet tábla mindenben osztja az elsőfokú ítélet jogi indokolását. A bevallott jövedelem alapján ugyanis önmagában még nem lehet következtetni teljes körűen az adózó vagyoni viszonyaira. Helyesen mellőzte továbbá az elsőfokú bíróság a poligráfos vizsgálat elrendelését is. A poligráf használatának tárgyi és személyi követelményeit a magyar jogrendszer nem szabályozza, a poligráfos vizsgálat elrendelését a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, illetve a 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet teszi lehetővé csupán, az ott szabályozott feltételek mellett, csak a nyomozati eljárásban és kizárólag a terhelt beleegyezésével, mint amely eszköz a bizonyítási eljárás eredményességét elősegítheti. A tudomány mai állása szerint azonban még nem igazolt a poligráfos vizsgálat eredményének bizonyító ereje, ezért polgári perben a poligráfos vizsgálat nem tekinthető elfogadott bizonyítási eszköznek.

Ezen túlmenően a felperes, illetőleg az alperes a polgári perben fél, s bár a Pp. 8. §-ának (3) bekezdése alapján mindkettőjüket terheli az igazmondás követelménye, nyilatkozataikat a tényállás megállapítása körében a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel bizonyítékként értékelni nem lehet.

A Pp. 8. §-a (3) bekezdésében felsorolt hamis nyilatkozat jogkövetkezménye az ugyanezen szakasz (4) bekezdésében foglaltak szerinti pénzbírság, ugyanakkor a tényállás megállapítása során a bizonyítottan hamis nyilatkozatok is csak az eljárás során felmerült bizonyítékokkal való egybevetés eredményeként értékelhetőek. Ebből következően tehát polgári perben az ellenérdekű fél poligráfos vizsgálatának eredménye még abban az esetben sem lenne bizonyítékként figyelembe vehető, ha annak elvégzéséhez hozzájárulna.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét fellebbezett részében felülvizsgálva a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezési eljárásban pervesztes alperest a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes javára fellebbezési eljárási költség megfizetésére, amelynek mértékét a Pp. 75. §-ának (1) és (2) bekezdése, valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet szerint határozta meg. Az alperes ugyancsak pervesztességére tekintettel köteles az illetékfeljegyzési joga folytán állam által előlegezett fellebbezési illeték megtérítésére. (6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (1) és (3) bekezdése)

D e b r e c e n, 2009. január hó 8. napján

Dr. Csiki Péter sk. a tanács elnöke, Süliné dr. Tózsér Erzsébet sk. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán sk. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -